

POTENTIAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT IN HIGHER SCHOOLS FOR PROFESSIONAL IMPLEMENTATION OF STUDENTS IN BULGARIAN ARMY AND MI

Mariya N. Bureva

ABSTRACT: *The proposed work is in essence a scientific message for the framework of a dissertation entitled „Potential of Physical Education and Sport in the Higher Schools for Professional Implementation of the Students in the Bulgarian Army and the Ministry of Interior“ in the professional field: 1.3 Pedagogy of Physical Education – Education from the Scientific Field: 1. Pedagogical sciences. On the basis of a concentrated theoretical analysis, we set out the methodological concept and the complex methodology of the study.*

KEYWORDS: *Sport, physical education and sport, educational process, professional realization.*

Въведение

Основният гарант за националната сигурност в България си остават институциите за сигурност и отбрана, и добрата подготвеност на човешките ресурси, които работят във тях. Един от важните фактори, от които зависи доброто функциониране на тези институции е качественият подбор на младите кадри. В годините на преход от тоталитарна държава към гражданско общество в тях настъпиха съществени промени. Девоенизацията на Министерството на вътрешните работи, пропуските допускани при подбора и назначаването на редови служители без необходимите личностни качества, недостатъчната целенасоченост и системност на професионална подготовка, включително и **физическата**, рязко снижават ефективността на тази най-значима и с най-голям личен състав институция. Подобно е положението и в Българската армия, от която зависи военната сигурност на страната.

Осъществяваната професионализация на войската е съпроводена със слабости от най-различно естество. По-съществените от тях са: остарялата техника; бавната подмяна на обучителите офицери по бойна подготовка с добре подготвени обучители от сержантите и ефективната им подготовка за това; *лошият подбор и прием на кадрови войници*, за да се изпълнят на всяка цена количествените показатели; **незадоволителната психофизическа готовност** на част от офицерите и сержантите да изпълняват учебно-бойните и бойни задачи; *понижаване на критериите за качествена оценка по физическа подготовка на личния състав* и др.

Осигуряването на качествен подбор за институции за сигурност и отбрана, зависи в голяма степен от осигуряването на една последователна, целенасочена и системна подготовка на младото поколение (включително и за студентската младеж) за защита на българската държавност, духовност и култура. Липсата на стратегия и концепция през годините на преход за работа с учащите в тази област, доведе до премахване на старата система за начално военно обучение без да бъде подготвен нов модел, съобразен с промените и изискванията на времето.

Изследванията на [Пасков 1996; Димитров 2003; Давидов 2005; Йорданов 2014; Цолова 2013: с. 19] показват, че физическата готовност на учащите за служба в институциите за сигурност и отбрана е незадоволителна. Развитието на основните физически качества (*издръжливост, сила, бързина*) на значителна част от младото поколение е на по-ниско равнище в сравнение с техните връстници от преди 10 – 20 години.

Редица авторите на учебни програми по физическо възпитание отрекоха необходимостта от приложна насоченост на физическото възпитание и подготовка на учащите за служба в сферата на сигурността на страната. Работата на учителите по физическо възпитание и спорт е ориентирана към занимания на учащите основно със спортни игри, докато атлетическата и

гимнастическата подготовка е занемарена. Същите проблеми съществуват и в системата за физическо възпитание и спорт на студентската младеж [Р. Русев, Л. Маркова, 2003;]

Осветлените от нас аспекти на физическото възпитание и спорт във ВУ в достатъчна степен разкриха неговите хоризонти на различните етапи от съвременното развитие на Република България. Академичните ръководства с малки изключения недоглеждат набъбващите проблеми. Силно е накърнен статутът на учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“ – *хорариума, учебните програми, обхвата на студентите, перманентната оценка на физическата им годност, неспазване на Закона за физическо възпитание и спорт, подценяване на прилагането на кредитната система и изискванията за самостоятелна работа на студентите.*

Всичко това, взето заедно, се отразява силно негативно върху поддържащата функция на спорта относно физическото развитие, рязко се влошава физическата годност (дееспособност) и нервно-психическата реактивност на студентите. Обездвижването и наднорменото тегло (особено на фона на нерационално хранене), консумацията на вредности и силно ограничена активна почивка, довеждат до рязко влошаване на здравния статус на студентската младеж.

Постановка на проблема и работна хипотеза

Извършеният теоретичен анализ за целта и задачите на физическото възпитание, като целенасочен педагогически процес във висшите училища разкри подчертано многообразие на педагогическите парадигми.

Моделите и конкретиката на програмното осигуряване зависят от редица фактори. Сред тях като най-съществени са: педагогическата и спортна специализация на преподавателите; концептуалната стратегия на катедрите по физическо възпитание и спорт за изпълнение на ЗФВС и на националните програми и мотивацията на студентите. До голяма степен тя зависи от пролонгиращата¹ професионална дейност на студентите в процеса на трудовата им реализация. Проведените предварителни беседи със студентите разкриха, че при определени условия те биха се ориентирали към институциите за сигурност и отбрана на Република България. Същевременно констатирахме, че те имат бегла представа за качеството и способностите, които са необходими за подобен вид професионална дейност.

Изложеното позволи да определим същността на *научния въпрос* на дисертационния труд. Тя е свързана с изясняването на *целта, средствата, методите и формите* за постигане на адекватна физическа кондиция и готовност на студентите за ориентирание и кандидатстване за работа в структурите на МВР и БА.

Уточняването на научния въпрос позволи да издигнем следната **хипотеза:**

Допускаме, че прилагането на адаптирана система за предвоенна физическа и спортна подготовка във Висшето училище ще подпомогне студентите да постигат критериите на институциите за сигурност и отбрана в Република България.

Предвиждаме методологичната основа на нашето изследване да бъде холистичният подход. За решаване на отделните задачи и за разкриване на динамиката на структурните компоненти на експерименталната педагогическа парадигма, ще използваме основно системно-структурния подход.

Целта на изследването е, да се разработи и приложи система за постигане на адекватна предвоенна физическа и спортна подготовка на студентите, с оглед възможна професионална реализация в структурите на МВР и БА.

За постигане на целта набелязахме следните **задачи:**

- *Да се установят отношението и интересите на студентите от Университет „Проф. д-р „Асен Златаров“ (УАЗ) гр. Бургас към заниманията с физически упражнения и спорт.*
- *Да се проучи организацията и провеждането на физическото възпитание и спортна дейност със студентите в УАЗ гр. Бургас.*
- *Да се изследват някои от основните показатели за физическото им развитие, физическата им дееспособност и спортна подготовка.*

¹ Пролонгираща – става въпрос за целокупна професионална дейност на студентите след завършване на висшето образование

- *Да се изяснят основните изисквания към физическо развитие и физическа дееспособност на студентите за евентуалната им бъдеща професионална реализация в институциите за сигурност и отбрана.*
- *Да разработим и експериментираме целенасочена учебна програма за предвоенна и физическа подготовка и спорт.*

Предмет на изследване е ефективността на приложената спортна-педагогическа парадигма за постигане на адекватна предвоенна физическа и спортна подготовка на студентите от УАЗ.

Обект на изследването са количествени и качествени промени в резултат на оказаното педагогическо въздействие.

Субект на изследването са 40 студенти и 40 студентки на възраст от 18 до 21 години от БУ „Асен Златаров“.

В изследването ще използваме комплексна методика, която обхваща: теоретичен анализ и синтез; социологически проучвания; антропометрия; тестване на физическата годност; спортно-педагогически експеримент; математико статистически методи.

Същност и насоченост на спортно –педагогическият експеримент:

За постигане на нормативните стойности на изискванията на БНА и МВР разработихме специализирана програма за повишаване на физическата годност и кондиционна подготовка на студентите от Университет „Проф. д-р. „Асен Златаров“. Тази програма за въздействие всъщност се явява основа на спортно-педагогическия експеримент. Основни задачи на експерименталната програма са свързани с оптимизирането на основните структури на кондицията: **бързина, сила и издръжливост.**

Основните средства, които сме предвидили по експерименталната програма се доближават до тези, които се използват за оптимизиране на военнофизическата подготовка на човека. Приложената експериментална програма се явява усъвършенствен вариант на програмата, която използвахме в рамките на предварително проведен експеримент.

Очаквани резултати:

1. **Да се потвърди издигнатата хипотеза на изследването.**
2. **Да се оптимизира образователна спортологична компонента: знания за спорта като социално-биологичен феномен, противодействие на негативните явления и социална пролонгираща адаптация; да се кумулират практико-приложни знания за военна психофизическа подготовка на студентите.**
3. **Да се докаже ефективността на предлаганата от нас педагогическа парадигма за потенциал на физическото възпитание и спорт във висшите училища за професионална реализация на студентите в Българската армия и МВР.**

References

1. **Davidov, D.** Specialized physical training of young people with professional orientation to the land forces in BA. – Veliko Tarnovo, Disertation, 2003.
2. **Ivanov, I.** Physical education in higher education – Medicine and physical education, Sofia, 1996.
3. **Ivanov, J., B. Tsolov, V.** Three main problems facing the physical education and sport education process in the higher schools in Bulgaria // Yearbook of the MGU “St. Ivan Rilski”, Svitv IV, Humanitarian Department, vol. 48, 2005.
4. **Jordanov, S.** National security, physical training, sports // Coll. reports, Ed. NSA “V. Levski”, Sofia., 2004.
5. **Tsolova, V.** A Model for Improving the Physical Education Education Process in Higher Education Institutions. – Autoabstract, Veliko Tarnovo, 2013, p. 9.

*преп. Мария Николова Бурева, докторант
катедра: Спорт и анимация
БУ „Асен Златаров“
e-mail: krumsm14@abv.bg*